

Posudek vedoucího bakalářské práce

Mgr. David Krotíl
Ruský nihilismus a jeho reflexe
ve vybraných antinihilistických románech

UVES, FFUK, 2020, 55 s. rkp.

Bakalářská práce Davida Krotíla se zabývá jednou z pozoruhodných kapitol ruských kulturních dějin 19. století, kdy se v románové formě vede polemika s radikály označovanými jako nihilisté. Tato polemika dala vzniknout svéráznému korpusu románových děl různých autorů, které se jako celek nazývají antinihilistický román. Ze své podstaty se zde prolínají dějiny idejí a ideologií s literární historií a vzhledem k tomu, že sovětský marxismus se k odkazu takzvaných nihilistů hlásil, jedná se o téma v minulých dobách vnímané schematicky. Z tohoto důvodu je volba tématu práce vhodná, protože tato kapitola ruských kulturních dějin vyžaduje současný pohled a objektivní zhodnocení.

Práce má tři výrazné oddíly, v prvním se obecně charakterizuje ruský nihilismus, ve druhém je popsán fenomén antinihilistického románu a ve třetím autor představuje čtyři vybrané romány (Turgeněvovy *Otce a děti*, Kljušnikovův *Přelud*, Leskovovo *Není kam* a Dostojevského *Běsy*). Z provedené analýzy se vyvozuje závěr. Práce je standardně vybavena úvodem a bibliografií.

Práce je psána vyváženým a objektivním způsobem. Pomocí několika prací o dějinách ruské filosofie autor popisuje ideový svět ruského nihilismu, pomocí několika prací o dějinách ruské literatury je popsán fenomén antinihilistického románu a oddíl věnovaný románovým dílům se opírá především o samotné románové texty. V závěru se konstatují podobné i rozdílné rysy románů a dochází se k závěru, že se jedná o různorodá a samostatná díla.

Ke svému tématu mohl autor přistoupit různým způsobem. Korpus textů zahrnovaných do skupiny antinihilistického románu je rozsáhlý a David Krotíl se rozhodl vybrat čtyři texty, dva velice známé a dva méně známé. Tři autoři ze čtyř jsou považováni za klasiky ruské literatury. Zcela rozumím tomu, že pro bakalářskou práci byl proveden určitý výběr z rozsáhlejší skupiny děl, ale tento výběr by měl být v textu práce pečlivěji motivován. Analýza samotných textů literárních děl by mohla být také opřena o sekundární literaturu věnovanou samotným autorům, nikoli pouze o fakta zmíněná v poznámkovém aparátu spisů. Nicméně pro potřeby bakalářské práce lze tento přístup považovat za dostačující.

Autor nepřekročil obvyklý rámec bakalářské práce. Omezil se na popisný přístup k materiálu a pracuje s víceméně standardními přístupy k problematice. Pokud by však směřoval k hlubší analýze, řadu pojmů a konceptů v práci užívaných by musel podrobit kritické analýze. Za samozřejmý například nepovažují koncept nihilismu: pojem není přesný a není snadné okruh „nihilistů“ vymezit. Jsou to jednak věhlasní literární kritici (Černyševskij, Dobroljubov, Pisarev, Antonovič), ale i početní stoupenci tohoto proudu, kteří ani zdaleka nejsou jednodlitou skupinou. Patří mezi ně vyznavači určitého životního stylu, profesionální revolucionáři, radikální studenti, anarchističtí dobrodruzi, ale i rodičí se skupiny budoucích narodníků. Okruh takto označovaných osob se navíc od padesátých let 19. století po léta sedmdesátá měnil. Při

další práci s tématem bych doporučoval pojem „nihilismus“ nahlížet plastičtěji a nepřebírat již hotová vymezení v přehledové literatuře.

Stejně nesamozřejmý je i pojem antinihilistického románu. Ten zahrnuje různé autory a texty, které spojovala pouze tematika a odmítavé hledisko vůči tzv. nihilismu. Sami autoři netvořili žádnou skupinu, ani neměli zcela jednotný postoj. Svou poetikou se jednotlivé romány odlišují (především Dostojevskij!). Při hlubším zkoumání bychom museli podrobit pojem kritické reflexi a zařazení jednotlivých autorů a textů velice podrobně motivovat. Proč například Gončarovova *Strž* není autorem práce považována za jeden z klíčových textů antinihilistického diskursu? Patří vůbec do tohoto kontextu Turgeněv (*Otcové a děti, Novina*)? Takto bychom mohli pokračovat dále. Stejný problém vyvstane při postulování takzvaného nihilistického románu. Existuje tento fenomén vůbec kromě románových pokusů Černyševského? Nejsou ostatní texty vlastně do tohoto diskursu zařazovány ex post a poněkud uměle? To vše jsou závažné otázky, které by v případě vyššího typu práce musely být dobře zodpovězeny. Autor se v tomto ohledu spokojil se školními definicemi. Nicméně pro potřeby bakalářské práce je přehled a analýza provedena uspokojivě. Práci lze v českém prostředí vnímat jako základní úvod do problematiky a náhodný čtenář z ní získá potřebné a seriózní informace. To považuji za nemalý přínos a znak toho, že provedená práce má svůj smysl i mimo čistě univerzitní rámec.

Práce je psána dobrým jazykem bez formálních chyb a překlepů. Detailem je nesjednocení úzu psaní slov zakončených skupinou –ismus/-izmus.

Doporučoval bych, aby se autor tématem dále zabýval a pokusil se v intencích výše uvedených námětů problematiku hlouběji uchopit. Domnívám se, že téma má potenciál i na dizertační práci.

Závěrem

Bakalářská práce Mgr. Davida Krotila splňuje požadavky kladené na tento typ absolventské práce, doporučuji k obhajobě a hodnotím výborně.

V Praze 23. ledna 2020

doc. PhDr. Hanuš Nykl, Ph.D.